

NUTQNING JURNALISTIK USLUBINING VAZIFALARI

Jartıbaeva Biybisara Quwanishbay qizi

QDU talabasi

Annotatsiya:Nutqning publitsistik uslubi axborotni jamoat va siyosiy sohalarga etkazish uchun ishlatiladi. U yig'ilishlarda nutqlarda, gazeta maqolalarida va siyosiy va ijtimoiy masalalarni ochib beradigan jurnallarda uchraydi.

Kalit so'zlar:Nutq,jurnalistik uslub,radio,publitsistik uslub,stilistik qurilmalar.

Nutqning jurnalistik uslubining vazifalari."Publitsistik" ma'nosining o'zi jamiyatni, davlatni tavsiflaydi. Ushbu so'zlar etimologiyasi bo'yicha "jamoatchilik" so'ziga yaqin, ya'ni "tinglovchilar", "odamlar" degan ma'noni anglatadi.Jurnalistik nutq uslubi, ma'lum ma'noda, gazeta va jurnallar, televidenie va radioeshittirishlar, ijtimoiy va siyosiy bayonotlar, tantanalarda, yig'ilishlarda va mitinglarda nutq so'zlash tili deb nomlanishi kerak. O'z mahorati tufayli ma'ruzachi tinglovchilar bilan mulohazalarni izlaydi, televizion va radioeshittirishlarga qiziqish paydo bo'ladi, gazeta va jurnallar o'z o'quvchilarini egallaydi va insho janrida muallif muammo bo'yicha o'z fikrini bildirishi mumkin. Nutqning publitsistik uslubi siyosat, falsafa, jamiyat, axloq va hattoki ta'lim bilan bog'liq muammolarda qo'llaniladi.Uslub matn qurilishining aniq va mantiqiy tuzilishi bilan ajralib turadi. Tuyg'u bilan ifodalangan so'zlar qo'ng'iroq kuchini maksimal darajada oshirishga yordam beradi. Stilistik qurilmalar o'zlarining an'analari bilan ajralib turadi. Jurnalistik uslubning asosiy xususiyati undagi iboralarning lakonizmidir.

Ushbu yo'nalishda alohida subtiplar ajratiladi:

gazeta va jurnalistik;

radio va televizion jurnalistik;

karnay uslubi.

Uslubning muhim xususiyati - bu xabar va ta'sirning kombinatsiyasi. Notiq, uni zarur bo'lganda, nafaqat ma'lumotni etkazish, balki tinglovchilarga ta'sir o'tkazish, ularni harakatga undash uchun ham ishlatadi. Bundan tashqari, muallif har qanday dalillarni auditoriyaga etkazish bilan, ular bilan bevosita aloqasini ko'rsatadi. Jurnalistik uslubi nomuvofiqlik va noaniqlik bilan ajralib turadi. U odamlarni boshqarish uchun zarur bo'lgan tarzda dalillarni taqdim etish uchun ishlatilishi mumkin. Aytaylik, ma'lum bir voqea yuz berdi. Ba'zi bir aholi punktida (bu Murashino qishlog'i bo'lsin), meteorit parchalari tushdi. Ommaviy axborot vositalarida ushbu ma'lumotlar turli xil talqinlarga ega bo'lishi mumkin:

Bugun noyob voqea yuz berdi! Murashino qishlog'ining aholisi, erta tongda uyg'onganida, erga mayda toshlar sepilganligini ko'rishdi. Endi kichkina qishloq aholisiga asfalt yo'llar kerak emas. Murashinoga sayyohlik turlarini tashkil etishga qaror qilindi. Har bir inson g'ayrioddiy tabiiy hodisadan bahramand bo'lishi mumkin! Bugun Murashino qishlog'ida tosh yog'ingarchilik bo'lib, hosilga zarar etkazdi va mahalliy aholining uylariga ozgina zarar yetdi. Ayni paytda uylarning yaxlitligini tiklash bo'yicha ishlar yakunlandi, odamlar o'zlarining odatiy hayotlariga qaytishdi. Jurnalistik uslubning lug'ati ijtimoiy ahamiyatga ega baho bilan hissiyotlarga asoslangan ekspresiv xarakterga ega. Bu shuni anglatadiki, ushbu yo'nalishda ijobiy va salbiy baholarga ega so'zlar mavjud. Bundan tashqari, ma'ruzachi quloq tomonidan osongina qabul qilinadigan har qanday analog va metaforalardan foydalanadi. Uslubning yana bir xususiyati - bayon etilganlarning hujjatli aniqligi, tuzilgan zanjirlarning izchilligi va ularning izchilligi, shuningdek umumiy mavjudligi. Muallif matn tuzayotganda turli xil auditoriyaga ishonishi kerak. Ko'pincha jurnalistik matnda so'zlashuv lug'atining kitob bilan malakali birikmasidan foydalaniladi. Vaqtilik va samaradorlik uslubning boshqa o'ziga xos xususiyatlari. Jurnalistik maqolalar uchun ular muvaffaqiyat va jamoatchilik

javobini kafolatlaydi. Jurnalistikaning boshqa nutq uslublari bilan aloqasi. Jurnalistik yo'nalish ilmiy va badiiy uslublarning o'rtasida joylashgan. Uning interstilga tegishli ekanligini aytishimiz mumkin. Publitsizm o'zining mantiqiy bog'liqligi, aniq faktlarni, batafsil bayonlarni taqdim etish, mantiqiy paragraflarga ajratish ketma-ketligining ilmiy uslubiga yaqin. U badiiy uslub bilan nutqning o'ziga xosligi, jonli hissiy elementlar, metafora, taqqoslash, iboralar bilan bog'liq. Badiiy yo'nalishdan asosiy farq - bu shunchalik tazelik va hissiy rangga ega bo'lmagan hissiy ta'sir so'zlari.

Jurnalistik uslubga xos bo'lgan muhim xususiyat - bu xulosa. Agar uslub janrlarga bo'linadigan bo'lsa, quyidagi toifalarni ajratish mumkin: suhbat, sharh, insholar, sudyaning nutqi, ko'rib chiqish, xat, ma'ruza, reportaj, murojaat, eslatma, risola, televidenie va radio nutqlari, uchrashuvlar, ma'ruzalar, yozishmalar., apellyatsiya, feleton (bugungi mavzudagi gazetadagi maqolalar, ular satirik yoki hazil uslublardan umumli foydalanadilar). Matnning janriga qarab, standart yoki matnli ifoda birinchi o'ringa chiqishi mumkin. Ba'zi sintaktik xususiyatlar jurnalistik matnlarga xosdir. Masalan, ritorik semantik savollar: "Olmos osmonini tepada ko'rish uchun qancha pul talab qilinadi?" Yoki savol-javob: «Aleksandr Sergeevich Pushkin doimo rus xalqiga bo'lgan sevgisini tan olganmi? Ammo yo'q, u o'z xalqi uchun ishlagan! " Takrorlashlar ham qo'llaniladi: «G'oliblar - eng yaxshi tomon intilganlar! G'oliblar to'xtamaydiganlardir! ". Ko'plab undov gaplari: «Siz nima qilyapsiz! Siz jinoyatchilarni tug'dirasiz! " So'zlarning teskari yoki noto'g'ri buyrug'i ko'pincha ishlatiladi: "Arxangelsklik tadbirkorlar tomonidan biznes yuritishning yangi usullari taklif etiladi". Jurnalistik uslub jummalarda murojaat, adabiyotdan iqtiboslar, maqollar, aforizmlar, maqollar, ko'p sonli bir hil a'zoldan foydalanish bilan tavsiflanadi. Publitsistika axloq, axloq, madaniyat, iqtisodiyot bilan bog'liq tushunchalardan foydalanish bilan tavsiflanadi. Ko'pincha matnlarda siz insonning hissiy tajribalarini bildiruvchi so'zlarni topishingiz mumkin.

Jurnalistikada ko'pincha murakkab / murakkab qisqartirilgan tushunchalar, shuningdek barqaror aylanmalar qo'llaniladi. Anti-, a-, de-, times (s), inter- (antimonopol, apatiya, idoralararo) prefiksidan foydalanishni toping; -i (i), -izatsi (i), -cy (i) qo'shimchalari (xususiylashtirish); ma'nosi jihatidan super-, all-, general- (super-task, universal) qo'shimchalariga o'xshash ildizlar.

Jurnalistik uslubda yozilgan maqolalarda ko'pincha gazetachilik deb nomlangan tayyor til andozalari mavjud: parlament tergov, qizg'in muhokamalar, koalitsiya, jamoatchilik roziligi, demokratiya, saylov kampaniyasi, reyting va boshqalar. Matnlarni yozishda iqtisodchilar quyidagi tushunchalardan foydalanadilar: bojxona to'lovlari, byudjet, auditorlik, aktsiyalar narxi, bankrotlik, mehnat bozori, inflyatsiya va boshqalar. Ta'lim, ijtimoiy himoya va sog'liqni saqlash mavzulariga oid materiallarda: turmush darajasi, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, maktab o'quv dasturini tushirish, tibbiy sug'urta, giyohvand moddalar uchun imtiyozlar va boshqalar kabi iboralar qo'llaniladi. Jamoat tartibi davlatining mavzusi o'z terminologiyasidan foydalanishni o'z ichiga oladi, uning o'ziga xos aniq iboralari mavjud: prokuror tekshiruvi, fuqarolarning huquqlarini himoya qilish, sud ishi va boshqalar.

Xulosa:

Publisistika zamonaviy inson hayotida muhim o'rin tutadi. Bu zamon ruhini his etishga, voqealar markazida bo'lishga, mamlakatda va dunyoda bo'layotgan voqealarga daxldorlikni his qilishga, shaxs sifatida shakllanishga yordam beradi. Bundan tashqari, maqola va insholarni o'rganish, hisobotlarni ko'rish ekspresiv uslubning lingvistik vositalarini ong ostiga singdirilishiga yordam beradi, bu nutq madaniyati darajasida ijobiy aks etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Journalists are under stress. What's the solution? Naseem S. Miller. May 28, 2021. URL:journalistsresource.org/home/journalism-stress-solutions/
2. Ibrohimov, A. A. O., Koryogdiyev, B. U. O., & Tojiboyev, S. Z. (2022). KORPORATIV NIQOBLARNI OLIB TASHLASH KONSEPSIYASI VA UNI O'ZBEKISTON KORPORATIV HUQUQIDA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(1), 1068-1082.
3. Yigitaliyev, O. H. O. G. L. (2022). AXBOROTNI MUHOFAZA QILISH TUSHUNCHASI, UNING KO'RINISHLARI VA BELGILARI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(2), 211-219.
4. Yandex.ru
5. www.proforienter.uz